

Да се върнем към традициите в създаването на резервни сили и запазим националната ни военна идентичност

О.р генерал-лейтенант Кирил Цветков
Председател на ОСВО и на Асоциацията на Сухопътните войски

Уважаеми колеги

Проблемът с резервните сили не е от днес, нито от вчера. Проблеми е имало и след Освобождението, когато мобилизационното напрежение е достигало 10-12 пъти особено в пехотните части. Дори по времето на социализма имаше проблеми въпреки стройната организация и наличието на достатъчно въоръжение, техника и материални средства. Тогава проблемът беше с поддържането на подготовката на запасните, която никога не достигаше. Но това, което се случи през последните 20 години надхвърля всичко и спокойно може да се заяви за катастрофа в областта на мобилизацията и подготовката на резервните сили. Започна се с отменянето на планираните мобилизационни сборове през 90-те години, забрави се за резервните сили през първото десетилетие на 21-я век. Причините са ясни на всички-недостига на средства и постоянните промени и съкращения на структури и числен състав. Така се стигна до приемането на Закона за резерва, който не успя да заработи, защото бе лишен от основите и традициите, които десетки години са осигурявали развърщането на Българската армия при нужда.

През 2001г. бе предложено състава на БА да се състои от активни и резервни сили. Резервните сили да се подчинят на отделно командване, което да оперира и в мирно и във военно време. Не беше прието от ръководството на МО и ГЩ, нищо, че предложението бе от управленията “Личен състав” и “Планиране на отбраната и въоръжените сили”. Ако още тогава бе прието щеше да се избегнат приказките за териториални сили, за Национална гвардия, за доброволни формирования за действие при бедствия и аварии, за сили и средства от БА за действие при бедствия и аварии, за структури, които да се занимават с обучението и използването на резерва. Всеки пропуск и възникнала празна ниша в системата поражда предложения и идеи за запълването ѝ. Сега с привеждането в изпълнение на Плана за развитие на ВС и злополучната Бяла книга се отиде до ликвидиране на военновременните формирования на БА и отново основателно възниква въпроса за териториални сили и за териториална отбрана.

За това ние предлагаме да се върнем към това старо предложение. БА да се състои от активни и резервни сили.

Активните сили са окомплектованите по военновременните щатове с кадрови военнослужащи и постоянен резерв, въоръжение и техника съединения и части, способни в рамките на определените им по плановете срокове да бъдат в готовност за бойно използване за трите мисии на БА. Това са известните механизирани бригади (без кадрираните батальони) на СВ с техните шест ББГ, бригадата специални сили, частите за осигуряване и поддръжка, окомплектовани по щатовете, базите на ВВС и ВМС, зенитноракетните части и техните части за поддръжка и

осигуряване. С една дума това са напълно окомплектованите съединения и части на БА.

Резервните сили са:

- съединения, части и учреждения от мирновременния състав от видовете въоръжени сили, неотговарящи на горните условия за окомплектоване с личен състав и въоръжение и техника, които са основа за развърщане на военновременни формирования;
- чисто военновременни формирования
- резерв

Наличието на резервни сили за отбрана е вече необходимост и затова Асоциацията на СВ още през 2007 г. на форум през октомври апелирахме да се спре изпълнението на плана поради доказана вече нефективност и неосигуреност от държавата, което ще позволи да се съхранят надеждни все още сили за отбрана.

Тогавата още заявихме, че ако се ликвидира въоръжението, техниката и материалните средства на резервните сили на СВ всички положения в предлагания Закон за резерва относно Резерв на БА, териториален резерв, формиране на нови войскови единици във военно време за допълващи сили и за попълване на загубите на БА ще останат само на книга и няма да действат. Само хора, които не знаят как се формира нова войска единица без необходимите финансови и материални средства, въоръжение и техника може да се надява че това може да се осъществи във време на война. Двадесет години вече няма финансов военновременен план, не действа военновременния план, не се попълват военновременните запаси и всичко в държавния резерв е морално остаряло. Надеждата, че всичко това ще се възстанови и ще стане възможно да се формират нови войскове единици на празно място в условията на една дива и неконтролируема пазарна икономика е празна илюзия.

За мен остава неясно как ще се решава въпроса с попълването на активните сили и особено на тези, определени за мисии зад граница с подготвени резервисти. Може да се залъгва обществото с приказки за планове за единен комплект сили, но не и пред аудитория като тази, пред която говоря. По наше мнение тази част от резерва, която е предназначена за попълване на мирновременните формирования от основните сили на БА, заети с мисии и предназначени за колективната отбрана на НАТО и ЕС, както и определени за незабавно реагиране по национални задачи, трябва да бъде отделена като постоянен резерв. Резервистите сключили договори за служба в постоянния резерв, за времето на неактивна служба, трябва да получават месечно възнаграждение (примерно 15-20% от това на кадровите) и **да им се осигури задължително усиленa подготовка в състава на подразделенията от активните сили** и то като готови формирования. Последното е много важно, за да не се превръща МО в социална институция, която раздава пари на нуждаещите се, без да получава обратно нищо, за което вече има данни, че се случва. Хора получават пари, без да са провели поне един час подготовка. Но за това, ако са получили средства от бюджета са виновни командирите, че не са ги викали на командирски и тактически занятия с формированията, където се числят. Опит има в това отношение, например в Дания, но такива опити са изхвърлени съзнателно от изследванията, за да не нарушават общата хармония. Нашето мнение е, че това няма да обремени

много бюджета на МО, но значително ще спомогне за повишаване оперативните способности на активните сили, особено на Сухопътните войски, които са в основата на задълженията ни по НАТО, в изпълнението на мисиите на БА за подкрепа на световния мир и подкрепа на населението при бедствия и аварии.

По наше мнение при този състав на БА тя ще се нуждае от постоянен резерв за попълване на щатове за военно време. Вярно е, че това ще струва повече средства, но в противен случай ще страда боеготовността и боеспособността на формированията.

Проблема е във военновременните формирования и тяхното развърщане и подготовка. Видя се пълната безмислица на единния комплект сили, на отказа от териториалното разпределение на силите, на отсъствието на военновременни формирования, за което апелирахме при приемането на Бялата книга. Стигна се приемане от Народното събрание на определена бройка военновременни сили за развърщане. Но какво ще развърщат, от какви сили има нужда страната не става ясно. Не става ясно, какви ще са задълженията на областните ръководства и структури и кметовете на общини по подготовката на резерва. Няма нито финансови, нито материални, нито морални стимули за местните структури. Ако има кажете ясно какви са. Дреме му на областния управител, че от областта трябва да се изпратят примерно 500 души в Шумен, казвам пак примерно, за развърщане на някакво формирование. Дреме му и на кмета на общината за това. А те са властта в областта и общината. Вместо да се изпращат организационни формирования се стигна до безцелно изпращане на призовки на запасни да се явят на стотици километри разстояние в райони. Никой не казва на хората как да стигнат дотам, кой ще им възстанови средствата. Никой не казва на водача на МПС кой ще му зареди автомобила, за да отиде до сборния район и как ще го поддържа в изправност. И още много други неща, за които говорихме на кръглата маса по проблемите на мобилизацията организирана от ОСВО и Клуб 166 през септември 2011 г. Дори никой не поиска изводите от тази кръгла маса.

По наше мнение трябва да се промени подхода към резервните сили. Знаете, че един от принципите на военното строителство е еднаква подготовка на основните и резервните сили. Но за това са необходими средства, които ако не се намерят и използват разумно и планово, всички приказки за резервните сили ще останат на книга.

Затова Ви предлагам няколко основни постулата при формирането на резервните сили.

1. Резервните сили да се развърщат на териториален принцип, за което да се ангажират областните ръководства и кметовете на общини.
2. За развърщане на териториалните формирования да се използват непопълнените структури от въоръжените сили и мобилизационни ядра. Там, където няма кадрирани формирования да се използват само местни териториални мобилизационни ядра.
3. Основна организационна единица при резервните сили е резервния батальон. Това дава възможност резервните сили да се използват за

- попълване на загубите на основните мирновременни и за формиране на военновременните съединения и части.
4. Основно териториално формирование е резервния полк. Полковата структура се е доказала в цялата ни следосвобожденска история. По-големи формирования могат да се създават на централно подчинение като се привличат батальони и роти от резервните полкове.
 5. Всеки резервен батальон и териториално формирование има титулно название и наименование по името на областта(общината) откъдето се формира и на което е наследник от военната ни история. Това ще увеличи моралната отговорност на местните администрации за формирането им и ще повиши чувството на отговорност и гордост сред запасните и ще подпомогне военнопатриотичното възпитание на населението.
 6. Мобилизационните ядра са и мирновременен териториален резерв за действие при бедствия и аварии и в мирно време се подчинява на областните ръководители и кметове на общини. Заплащането на труда им е в зависимост от вида дейност и е грижа на МО и МВР по предложение на областните управители.
 7. Мобилизацията и строевото сглобяване на териториалните формирования е отговорност на военните окръжия и областните ръководители. Общото ръководство на мобилизацията във военно време се осъществява от заместник-началник на отбраната
 8. Подготовката на запасните и военновременните формирования се извършва по план на Министерството на отбраната. Подготовката на мобилизационните ядра/териториалния резерв е отговорност на МО и МВР в зависимост от целта на подготовката им.
 9. С включването им в състава на определено военновременен съединение или част резервния батальон престава да се нарича резервен (например 3-ти резервен Бдински батальон става 3-ти механизирани(пехотен, лекопехотен) батальон). Така е било и в нашата история с резервните полкове и дружини.

Необходимо е да се изясни в закона състава на резерва. Според мен той трябва да се състои от постоянен и мобилизационен резерв и запас, но с конкретизирано съдържание.

Постоянният резерв е предназначен за попълване на мирновременните активни сили за трите бригади и формированията за поддръжка и бойно осигуряване на СВ и тези на ВВС и ВМС, както и за мобилизационните ядра от териториалния резерв. Постоянният резерв е доброволен, на основата на договори. Подготовката на резервистите се извършва по план на командирите на формирования в системата на оперативната и бойна подготовка и участието на резервистите се заплаща от бюджета.

Мобилизационният резерв е за попълване на военновременните формирования в количество по военновременните щатове с резерв от 20% отгоре. Той е задължителен резерв, но не е на основата на договори. Подготовката на резервистите е планова, по план на МО под формата на мобилизационни мероприятия и курсове за подготовка и преподготовка и участието на резервистите

се заплаща от бюджета. В мобилизационния резерв се числят резервисти, примерно до 45-50-годишна възраст.

В **запаса** се водят български граждани, служили в редовете на въоръжените сили, МВР и специалните служби и такива завършили курсове за военна подготовка, но не включени в постоянния и мобилизационния резерв до 60 годишна възраст за офицерите и 55 годишна възраст за сержантите и войниците. За генералите пределната възраст за служба в запаса е 65 години и е доброволна. Подготовката и преподготовката на запасните е доброволна в системата на курсове за подготовка и преподготовка и участието се заплаща от бюджета.

Заплащането на участието на резервистите в мероприятия по подготовка и преподготовка е в размер на 70% от заплатите на кадровите военнослужащи. Участието в мисии и операции е равно на това на кадровите военнослужещи. Участието в мисии не е основание за оставане на кадрова служба.

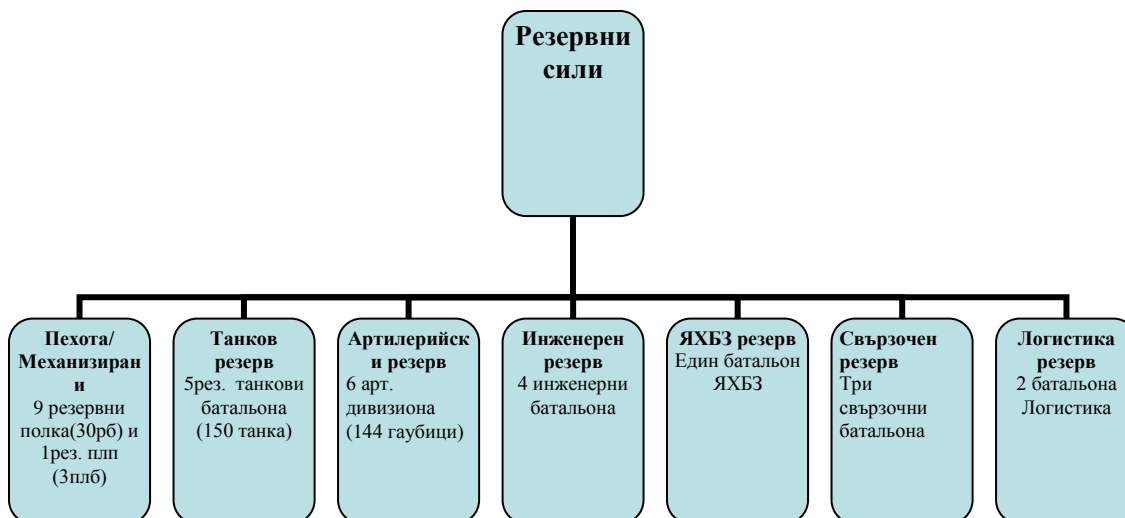
Гражданите на Р България от мъжки пол и несемейните от женски пол до 40-годишна възраст подлежат на военна подготовка. Тя се осъществява в училищата и университетите и в система от курсове за военна подготовка. Участието в курсове е доброволен акт и се заплаща от бюджета. Пълноправните български граждани на възраст от 21 до 40 години и нямащи военна подготовка заплащат военен данък, еднократно за годината и в размер на 10% от данъците, които плаща за годината. Държавата е длъжна да осигури военната подготовка на гражданите. Така е било след Първата световна война в Царство България, когато е нямало желаещи да постъпят на служба в армията, която е била професионална по силата на Ньойския договор и след въвеждането на военен данък хората с по-сромни възможности са се принудили да постъпят в армията.

Виждате, че аз не говоря тук за военновременни формирования, а за резерва. Военновременните формирования се създават по заявка на Щаба по отбраната и се развърщат по план на МО на основата на мирновременни военни формирования с непълнен състав(например батальоните във Враца и Благоевград) и на формирования от резерва. Могат да бъдат бригади, може резервни полкове да се усилят с подразделения за осигуряване и да приемат статута на редовни сили. Това осигурява по-голяма свобода и възможности на Щаба по отбраната за използване на резервните сили според създадената оперативна обстановка.

По структурата и състава на резерва

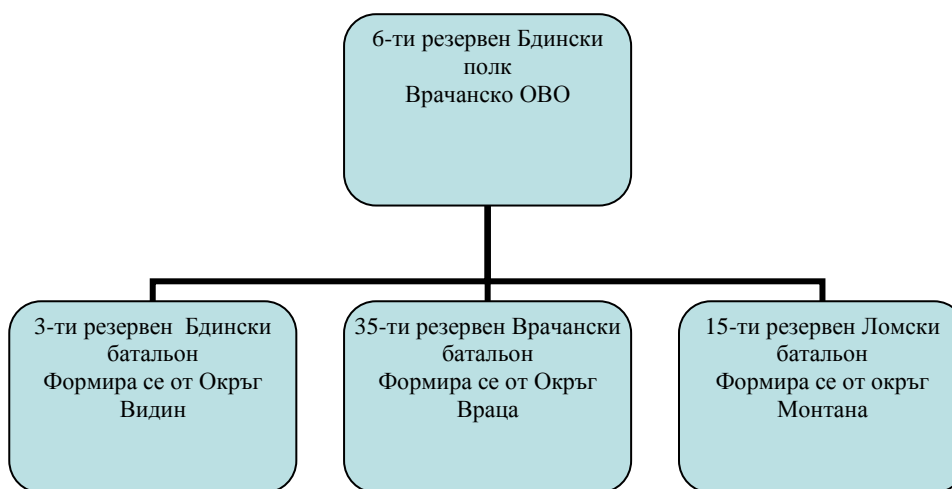
1. За Сухопътните войски

Резервът на СВ е за попълване на загубите в основните сили и за формиране на военновременните формирования. При необходимост може да се използват и резервните формирования за изпълнение на задачи. Резервът на СВ бива по родове войски и войски за осигуряване.

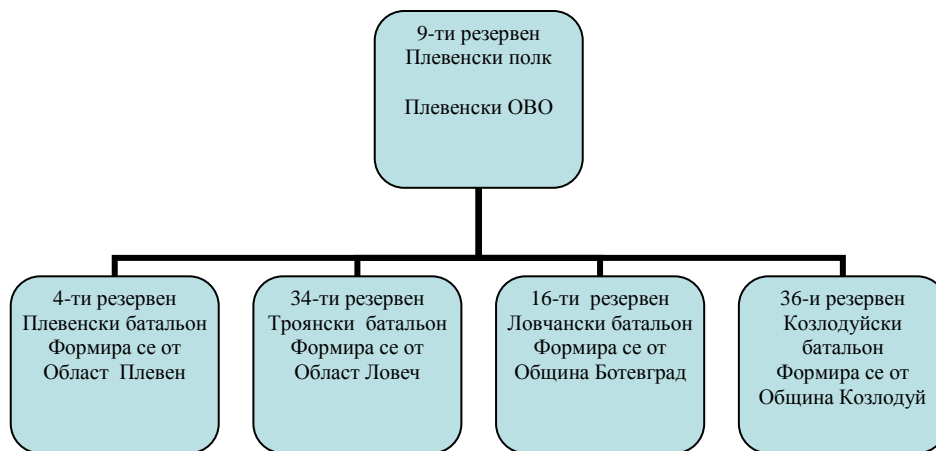
1.1. Пехотен(механизиран) резерв- 10 резервни полка, 33 резервни батальона(в зависимост от въоръжението може да са леки пехотни или механизирани както следва:

- **6 резервен Бдински полк, наследник на 6-та пехотна Бдинска дивизия и 8-а мототрелкова дивизия/бригада в състав:**

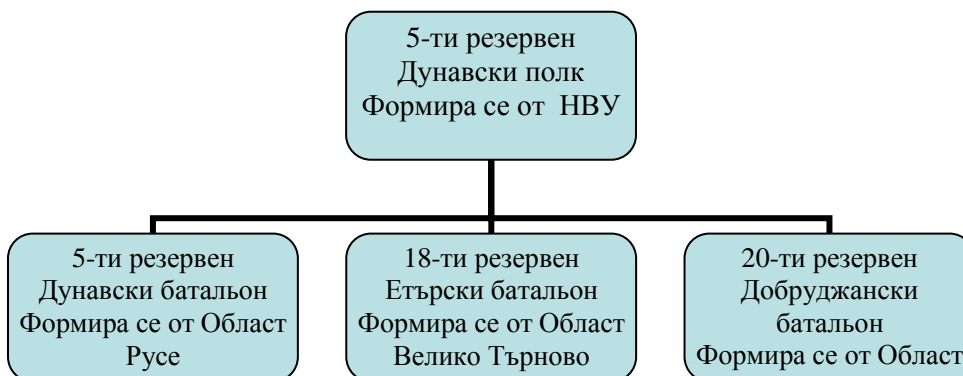
Развърща се с подкрепата на механизирания батальон във Враца от областните отдели и мобилизационни ядра от постоянния резерв.

- **9-ти резервен Плевенски полк, наследник на 9-та пехотна Плевенска дивизия и 15-та мотострелкова дивизия в състав:**

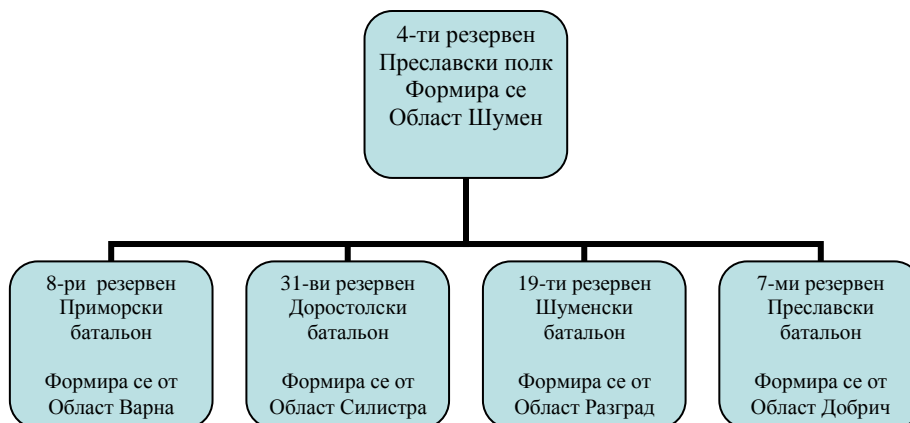
Развързва се с подкрепата на УЦ от СВ и мобилизационни ядра от постоянния резерв в областите и общините.

- 5-ти резервен Дунавски полк, наследник на 5-та пехотна Дунавска дивизия в състав

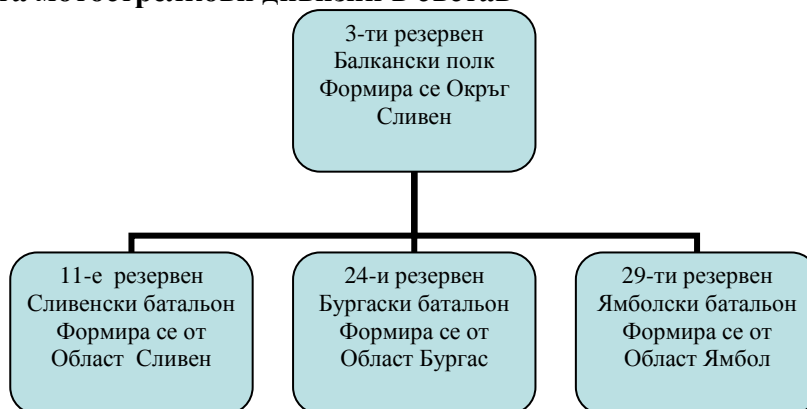
Развързва се с подкрепата на Националния военен университет и мобилизационни ядра в областите Русе, В Търново и Габрово.

- 4-ти резервен Преславски полк, наследник на 4-та пехотна Преславска дивизия и 18-та мотострелкова дивизия в състав

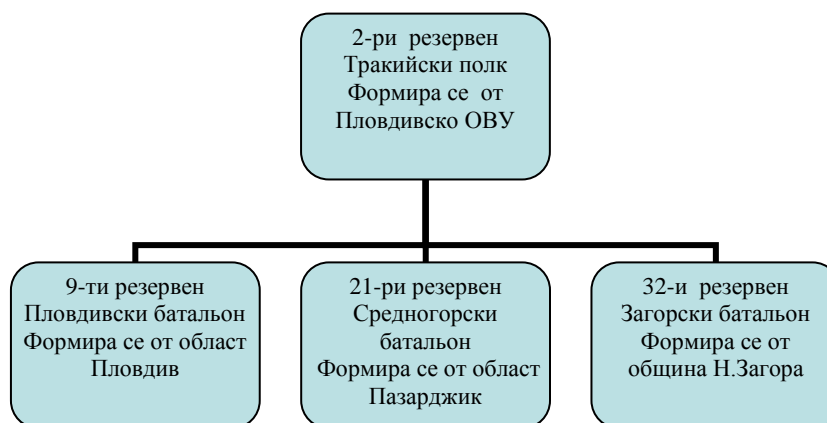

Развързва се с подкрепата на формирането в Шумен и мобилизационни ядра в областите.

- 3-ти резервен Балкански полк, наследник на 3-та пехотна Балканска дивизия , 7-ма и 16-та мотострелкови дивизии в състав

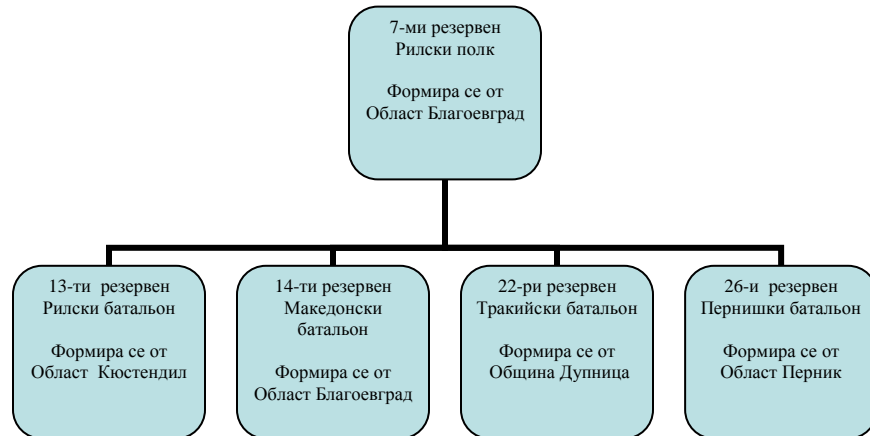

- 2-ри резервен Тракийски полк, наследник на 2-ра пехотна Тракийска дивизия и 21-ва мотострелкова дивизия в състав:

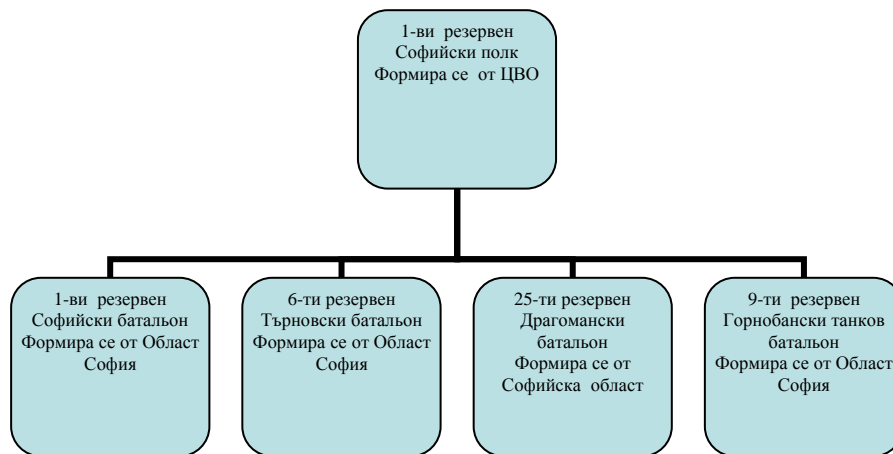
Развърща се с подкрепата на 61 и 2 мбр и мобилизационни ядра в областите

- 7-ми резервен Рилски полк, наследник на 7-ма пехотна Рилска дивизия и 3-та мотострелкова дивизия в състав

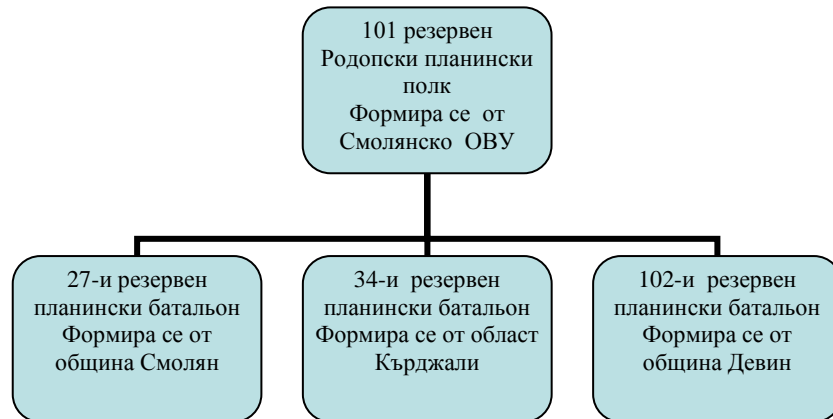
Развърща се с подкрепата на механизирания батальон в Благоевград и мобилизационни ядра в областите

- 1-ви резервен Софийски полк, наследник на 1-ва пехотна Софийска дивизия в състав

Развърща се с подкрепата формированията на СВ в Горна баня и мобилизационни ядра в областите

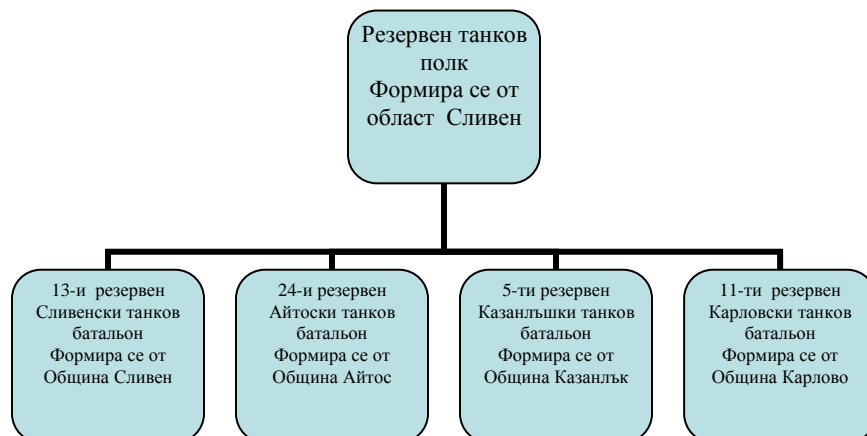
- 101-ва резервна Родопска планинска бригада-наследник на 10-а пехотна Родопска дивизия и 101-а планинска бригада в състав:

Развърща се с подкрепата на 68бр.СС и мобилизационни ядра в областите и общината.

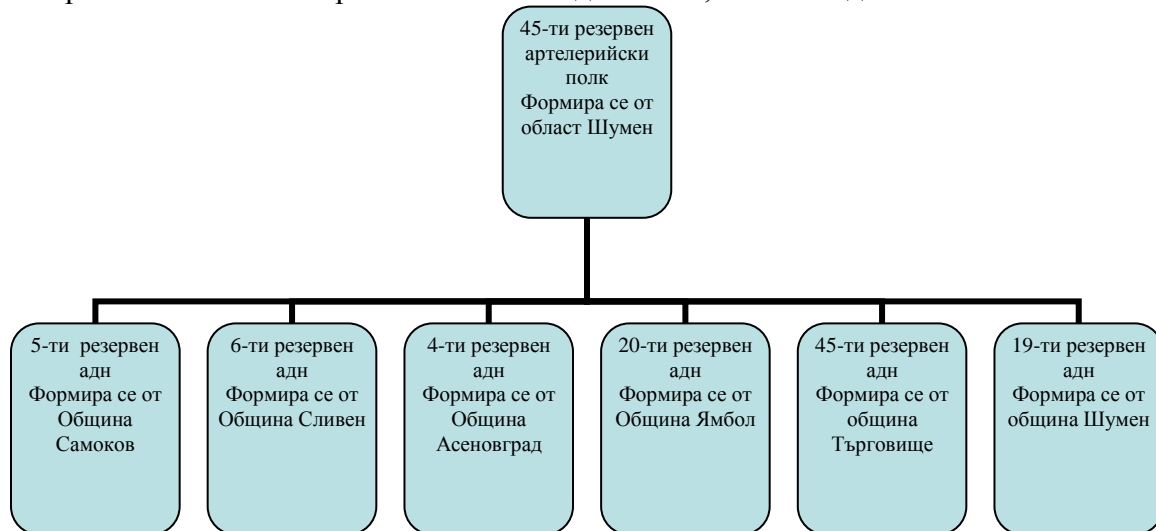
По този начин се възстановява променената през 50-те години с политически цели половинвековна традиция на номерация и титулни наименования на частите и съединенията от Сухопътните войски и се възстановява историческата правда. От друга страна се връщаме към териториалното развърщане на частите на СВ, което бе забравено през последните години и се повишава отговорността на местните администрации за развърщането на резервните сили. Връща се в съзнанието на запасните принадлежността към «нашия полк», «родния полк», което оказва положително влияние на патриотичното възпитание и националната идентичност.

1.2. Танков резерв-наследник на танковите(бронетанковите) бригади на БА.
Състои се от 5 резервни танкови батальона имащи в състава си общо около 200 танка, както следва:

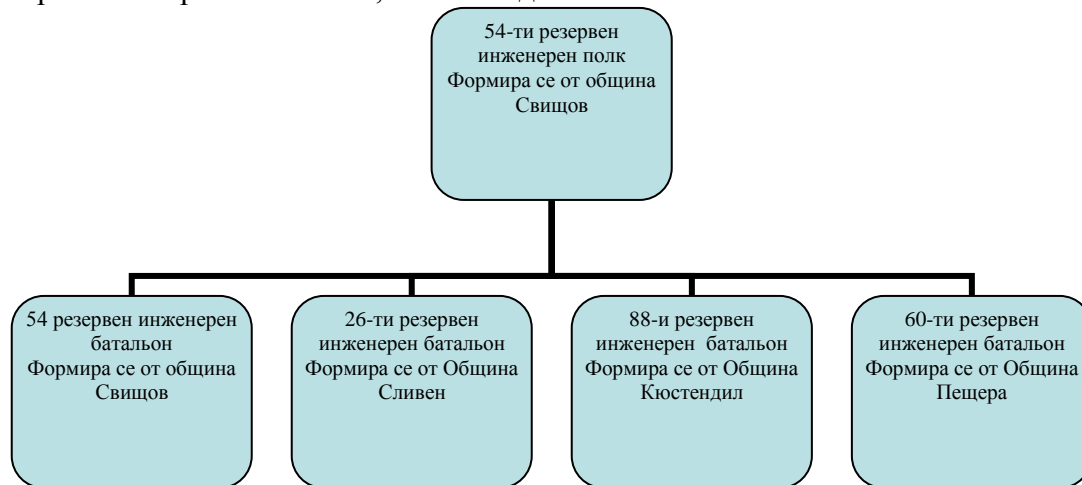

Развързва се с подкрепата на Базата за съхранение в Сливен и мобилизационни ядра в общините. Петият танков батальон се развързва в системата на механизирания резерв в 1 резервен полк

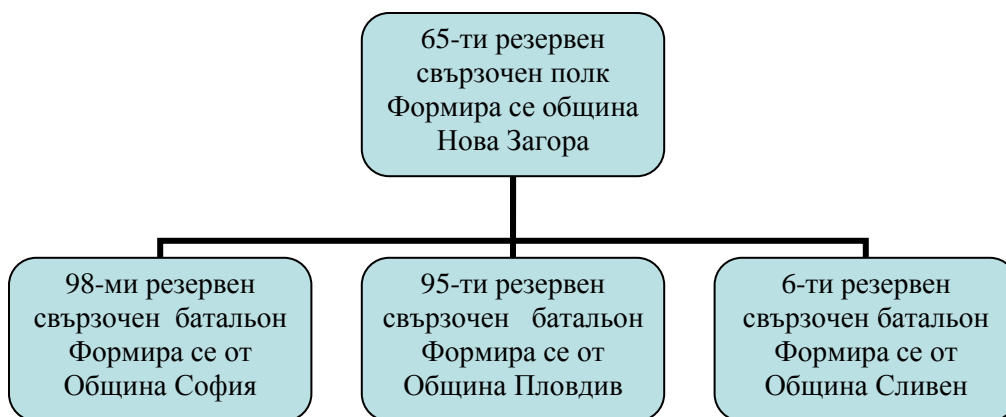
1.3. Артилерийски резерв-наследник на артилерийските полкове и бригади на СВ. Състои се от 6 (шест) резервни артилерийски дивизиона по 18 оръдия (гаубици) и 18 бр. 120 мм. Минохвъргачки във всеки дивизион, както следва:

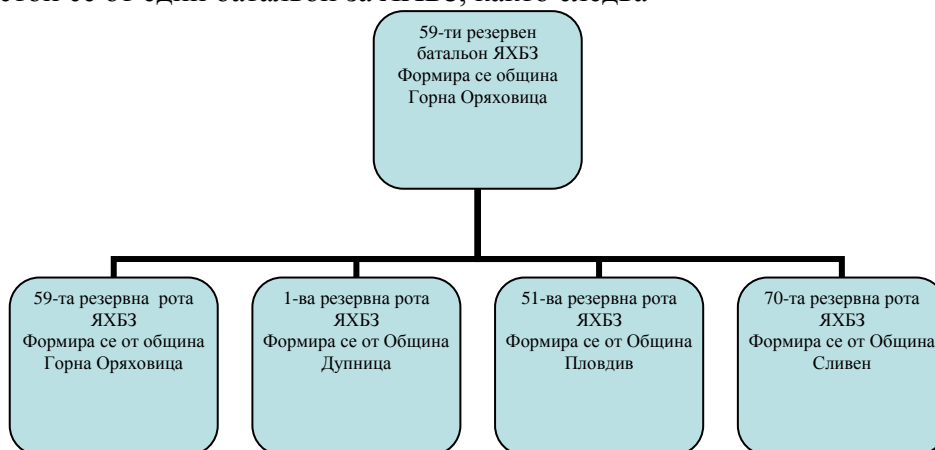
1.4. Инженерен резерв-наследник на инженерните полкове на СВ. Състои се от четири инженерни батальона, както следва

1.5. Свързочен резерв-наследник на свързочните полкове на СВ. Състои се от три свързочни батальона, както следва

1.6. Резерв за ЯХБ защита-наследник на химическите части и подразделения на СВ. Състои се от един батальон за ЯХБЗ, както следва

Развърща се с подкрепата на 38-и полк ЯХБЗ и мобилизационни ядра в общините, където няма ресурс.

Може да има и други резервни части, като логистични, разузнавателни, ПВО и други, за които има въоръжение и техника.

В този си състав резерва на СВ ще се състои от около 25-26 хил. души, което не би трябвало да е проблем на МО и държавата за поддържането му.

С този състав е възможно формирането на 3-4 военновременни бригади, на основата на четирите мирновременни батальона със съкратен състав, поддръжка на резервни формирования и 10-15% резерв за попълване на загубите. Командните структури на резервните полкове ще се използват за попълване на щабовете на военновременните съединения и части и за подготовка на допълнителен резерв при нужда от сътава на мобилизационния резерв и запаса.

2. Резервът на ВВС се състои от личен състав, въздушно-летателни средства и комплекси за формиране на

- една резервна ескадрила ИБА
- една резервна ескадрила транспортни самолети
- една резервна ескадрила бойни и транспортни вертолети

- резерв ЗРК
- резерв за командване и управление и логистична поддръжка

Личният състав от резерва е в съотношение 2:1 към средствата в резервните формирования.

3. Резервът на ВМС се състои от миночистачни и спомагателни кораби, брегови средства за поддръжка, управление и логистика. Активира се ВМБ- Варна

Общият брой на поддръжания в готовност мобилизационен резерв в резервните формирования е около 30-35 хиляди души, което е в рамките на взетото решение от НС. С постоянния резерв при нужда съставът на армията ще може да нарасне до около 60-70 хиляди души, което като мобилизационно напрежение 2:1 не би трябвало да е проблем, при положение, че сме изпълнявали и при напрежение 12:1 в пехотните части.

Необходимо основно въоръжение и техника:

- Бойни бронирани машини – 740 бр.
- Леки бронирани и др. средства -341бр.
- Танкове – 185 бр.
- Арт. системи -172 ор. и гаубици и 172 МХ
- Самолети ТА – 16-18 бр.
- Тр. Самолети – 6 бр.
- Вертолети-24 бр.
- Кораби и катери - 6-8

Разпределението на л.с, въоръжението и техниката от резерва, следва да бъде за основните формирования от резерва, за попълване на загубите и в резерв

	Бяла книга в ОГ	Предложение За резерва	За формирования 75%	За попълване на загуби 10-15%	Резерв 5-10%
Личен състав		30000	До 25000	5000-6000	3500-4000
Танкове	80	200	155	30	15
ББМ	280	740	620	80	70
Арт. системи над 100 мм, заедно с МХ	96	344	288	38	18
Бойни самолети	16	16-18	12	4-6	
Трансп. самолети	7	6	6		
Бойни вертолети	6	12	12		
Тр. вертолети	16	6	6		
Бойни кораби	6	6	6		
Кораби за поддръжка	6	2	2		
Спомаг. кораби	5	2	2		

Само при този състав и въоръжение БА ще е в състояние да изпълнява, макар и с пределно напрежения конституционната си мисия да осигури независимостта и

териториалната цялост на страната. Сегашният мирновременен състав осигурява едва участието в мисии и може да осигури развърщането на военновременните формирования в рамките на 2-3 денонощия, но не може да осигури развърщането на коалиционните сили, каквато задача му се поставя в Бялата книга. Развърщането на ВС по военновременните щатове ще е достатъчно да осигури прикритието на застрашените направления и развърщането на силите на НАТО по плановете за колективната отбрана.

Целесъобразно е да се планират няколко призива на резерва, което ще даде възможност за поетапно развърщане на резервните сили според обстановката.

Първи призив- формированията за попълване на загубите на мирновременния състав на БА.

Втори призив- резервни формирования за формиране на военновременни бригади и полкове

Трети призив- Резервни формирования за резерв на Главното командване и за териториална отбрана

Както вече споменах, мобилизационните ядра са всъщност така наречения **териториален резерв**, който не намери място в закона за резерва. Предполагам, че ще има и доклади и изказвания и по този въпрос, но ще кажа няколко думи и за него.

Териториалният резерв (ТР) в мирно време изпълнява задачи по подкрепа на населението при бедствия и аварии и подготовка да приема на територията на областта, запасните и техниката –запас, определени от военното окръжие за комплектоване на военновременните формирования на въоръжените сили. Подчинява се на областния управител в частта му за активни действия по защитата при бедствия и аварии и дейността му по въпросите на резерва на ВС дейността му се координира от Министъра на отбраната и военните окръжия

С обявяване на военно положение или положение на война териториалният резерв преминава в подчинение на Министерството на отбраната и изпълнява задачи съгласно плановете за развърщане на резерва на ВС.

Териториалният резерв на въоръжените сили се формира в мирно време от български граждани, годни за служба в резерва, **сключили договор** да участват в дейности по подготовката, провеждането на мобилизацията на военновременните формирования на въоръжените сили и комплектоване на определени длъжности в тях. **Те имат статут на резервисти /цивилни служители/ от постоянния .**

Цели на ТР: 1. Да се осигури възможност за своевременно приемане на запасните и техника- запас , цялостно комплектоване на подразделенията, съхранение и раздаване на вещевото доволствие на приетите запасни.

2. Да се създаде възможност готов модул да се използва за подпомагане на дейността на териториалните органи на изпълнителната и местната власт по защита на населението при бедствия и охрана на засегнатите райони.

Основни задачи на ТР:

1. Териториалният резерв участва в подбора на запасните и техниката –запас, получава от военното окръжие мобилизационните карти на запасните и техниката – запас, изготвя документи определени от “Наредба за реда и условията за провеждане на мобилизация “ касаещи отчета на запасните и техниката, заявява и съхранява потребността от вещеве имущество за запасните.

2. Да се осигурят подготвени граждани, организирани за участие в дейностите на специализираните формирования за защита на населението при бедствия и аварии.

Основни положения по формиране на ТР:

1. Териториалният резерв се създава на териториален принцип по области, съгласно административно-териториалното деление на страната.
2. Териториален резерв се създава приоритетно в области, на чиято територия териториалните структури на Централно военно окръжие комплектуват военновременни формирования за въоръжените сили.
3. Резервистите /цивилните служители /, включени в състава на териториалния резерв в мирно време организационно формират модули, които са от състава на определено военновремено формирование. Принципът на формиране на модулите предвижда един модул от териториалния резерв да участва в мобилизацията на батальон.
4. Резервистите / цивилните служители/ сключват договор за служба с министъра на отбраната /оправомощено от него лице за длъжности в мобилизационните модули на военновременното формирование.
5. Когато резервистите / цивилните служители / участва в териториалния резерв в интерес на областта, финансовите средства са за сметка на Областната администрация.
6. Задълженията и правата на резервистите се определят от ЗРВС и се записват в договора.

Благодаря Ви за вниманието